

პროგრამის სახელწოდება

სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამა

მისანიჭებელი კვალიფიკაცია

სოციალური მეცნიერებების დოქტორი

პროგრამის ხანგრძლივობა და მოცულობა

დოქტორანტურის საგანმანათლებლო პროგრამის ხანგრძლივობაა არანაკლებ 3 წელი და მისი სასწავლო კომპონენტი მოიცავს 50 კრედიტს.

სწავლების ენა

ქართული

პროგრამის კონცეფცია

თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტის სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამა სწავლების მესამე საფეხურია, რომელიც უნივერსიტეტის სხვა სკოლებთან თანამშრომლობით ხორციელდება. სადოქტორო სკოლის ძირითადი ფუნქციაა პროგრამის სამეცნიერო კვლევების თანამედროვე რესურსებით უზრუნველყოფა, დოქტორანტების სამეცნიერო საქმიანობის კოორდინირება და მათი თანამედროვე სამეცნიერო-კვლევით სივრცეში ინტეგრირება.

სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამის სასწავლო და კვლევითი კომპონენტი უზრუნველყოფს დოქტორანტს კვლევის მაღალ დონეზე ჩატარებისათვის სათანადო მეთოდოლოგიური მომზადებითა და დარგობრივი ინსტრუმენტებით. პროგრამის კონცეფცია გულისხმობს დოქტორანტისადმი მკაფიოდ ინდივიდუალიზებულ მიდგომას და უზრუნველყოფს კონკრეტული დარგის ან ქვედარგის ფარგლებში ღირებული სამეცნიერო ინოვაციებისა და შემოქმედებითობის ხელშეწყობას.

თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტის სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამის კონცეფცია ეყრდნობა უნივერსიტეტის მისიას და კონცეფციას, რომ ხელი შეუწყოს პრობლემაზე ორიენტირებული, პრაქტიკული მნიშვნელობის მქონე, მულტიდისციპლინურ და დისციპლინათა მიჯნაზე განხორციელებულ კვლევებზე დაფუძნებული ცოდნის შექმნას. ამასთან, ამ პროგრამის კონცეფცია, კურიკულუმის სტრუქტურა, განხორციელების მეთოდი და ზოგადი მეთოდოლოგიური სამეცნიერო ცოდნისადმი მიდგომა, ეხმიანება საერთაშორისო აკადემიურ სივრცეში არსებულ ტენდენციებს. კერძოდ, უახლოესი პერიოდის საგანმანათლებლო სივრცის და კვლევითი ველის ტრანსფორმაციას, რომელიც სულ უფრო მეტად ავლენს დარგთაშორის კოლაბორაციის მნიშვნელობას. ეს კოლაბორაცია გულისხმობს არა მხოლოდ სხვადასხვა დარგის მეცნიერების ერთობლივ მუშაობას, არამედ მთლიანად გადახედვას იმისა, თუ როგორ უნდა სტრუქტურირდეს სამეცნიერო კვლევითი და სასწავლო ველი. დასავლურ უნივერსიტეტებში (როგორც ამერიკაში, ისე ევროპაში) სულ უფრო ხშირი გახდა ისეთი სამეცნიერო ცენტრების, კვლევითი ინსტიტუტების და სასწავლო პროგრამების ფორმირება, რომელთაც არ გააჩნიათ ვიწროდ განსაზღვრული დარგობრივი ჩარჩო (ერთ-ერთი ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითია ოჰაიოს უნივერსიტეტის პროგრამა „Interdisciplinary Arts“). ეს ტენდენცია კარგად არის ასახული ევროპული სამეცნიერო საბჭოს (ERC) მიერ გამოცხადებულ საგრანტო კონკურსებშიც (და არა მხოლოდ) და მათ მიერ დაფინანსებულ პროექტებშიც. დისციპლინური საზღვრების რღვევა ყველაზე შესამჩნევი სწორედ სოციალური მეცნიერებების ფარგლებშია, სადაც კვლევის და ცოდნის წარმოების მთავარ კოდად როლანდ ბართის ცნობილი დეფინიცია არის მიჩნეული, რომ „ინტერდისციპლინურობა გულისხმობს არა უკვე შემდგარ დისციპლინებთან კონფრონტაციას... ინტერდისციპლინურობა შედგება ახალი [კვლევის] ობიექტის შექმნისგან, რომელიც არავის [არც ერთ დარგს] ეკუთვნის“.

შესაბამისად, ამ პროგრამის კონცეფციაც ეფუძნება თანამედროვე საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში არსებულ ამ მზარდ ტენდენციას, რომ ხელი შეუწყოს დისციპლინებს შორის საზღვრების გადალახვას და პრობლემაზე ორიენტირებული, მულტიდისციპლინური კვლევების განხორციელებას. ბოლო დროის მნიშვნელოვან კვლევით პუბლიკაციებში, განსაკუთრებით თვალსაჩინოა ისეთი მეთოდოლოგიური ჩარჩოების და კვლევით პრობლემატიკის მნიშვნელობა, რომელიც აანალიზებს სოციოლოგიურ ან საერთაშორისო პოლიტიკის პრობლემატიკას კოგნიტიური მეცნიერებების, პოლიტიკის თეორიის და სოციოლოგიური მეთოდებისა და თეორიული ჩარჩოების გამოყენებით (ამის მაგალითია ჯონ პროტევი, ან ცვეტკოვიჩი, დებორა გოლდი, ა.შ.)

სწორედ ამ კონცეფციისა და მიზნების გათვალისწინებით პროგრამის სტრუქტურა, შინაარსი და კურიკულუმით გათვალისწინებული სასწავლო და კვლევითი პროცესი დოქტორანტს შესაძლებლობას აძლევს თეზისის დამუშავების პროცესში (პროსპექტუსზე, მეთოდოლოგიურ და ბიბლიოგრაფიულ ნაშრომზე მუშაობისას) გამოიყენოს სხვადასხვა დარგისა და ქვედარგის მეთოდოლოგიური მიდგომები, თეორიული ჩარჩოები და/ან კონცეპტუალური აპარატები. პროგრამით გათვალისწინებული სასწავლო და კვლევითი პროცესი უზრუნველყოფს კვლევისადმი პრობლემაზე ორიენტირებულ მიდგომას. შესაბამისად, სადოქტორო თემიდან და დოქტორანტის ინტერესებიდან გამომდინარე, სადისერტაციო საბჭო ადგენს კვლევის ინტერდისციპლინურ ბუნებას. ამ მიდგომიდან გამომდინარე, პროგრამაზე სწავლის პროცესში შესაძლებელია მიმართულების კომისიის შემადგენლობის ცვლილების განხორციელება და სადოქტორო თემისა და დოქტორანტის კვლევითი მიზნებისთვის უკეთ მორგებული კომისიის შემადგენლობის შერჩევა. ამ მხრივ განსაკუთრებულ როლს თამაშობს პროგრამით გათვალისწინებული კვლევითი კომპონენტის ფორმატი. კერძოდ, ეს ფორმატი გულისხმობს დოქტორანტების რეგულარულ მოხსენებებს, არა მხოლოდ კონკრეტულად მათი ნაშრომის კომისიასთან, არამედ გაფართოებულ საბჭოსთან, რომელიც ერთობლივად ისმენს დოქტორანტის მოხსენებებს და დეტალურ უკუკავშირს აძლევს კვლევითი პროცესისა და თეორიული მიდგომის სწორად განსაზღვრისათვის.

სადოქტორო კვლევის ინტერდისციპლინური და ინტეგრირებული ბუნებიდან გამომდინარე დიდი მნიშვნელობა ენიჭება დოქტორანტის კვლევაში სწორი შემადგენლობის კომისიის ჩართულობას. კომისიის შემადგენლობის განისაზღვრება შემდეგი წესით: სასწავლო პროგრამის პირველ სემესტრში სადისერტაციო საბჭო ადგენს სამეცნიერო მიმართულების კომისიას, დოქტორანტის მიერ „პირველი პრეზენტაციის“ (კვლევითი კომპონენტის სემესტრული გეგმის შესაბამისად) ფარგლებში წარდგენილი ანგარიშის საფუძველზე. სამეცნიერო მიმართულების კომისიის შემადგენლობაში ცვლილების შეტანა შესაძლებელია სასწავლო პროცესის ნებისმიერ ეტაპზე სადისერტაციო საბჭოს გადაწყვეტილებით და დოქტორანტის მიერ წარმოებული კვლევის საფუძველზე. შესაბამისად, სადისერტაციო ნაშრომის პრობლემატიკიდან და მეთოდოლოგიური მიდგომიდან გამომდინარე, მიმართულების კომისია შეიძლება შედგებოდეს რამდენიმე მომიჯნავე დარგისა და ქვედარგის პროფესორისგან.

ამავე პრინციპით, დისერტაციის დაცვის კომისიის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება სადისერტაციო ნაშრომის დასრულებისა და სადისერტაციო საბჭოსთვის მისი წარდგენის შემდეგ. სადისერტაციო ნაშრომის საფუძველზე სადისერტაციო საბჭო იკრიბება და განიხილავს საკვლევი თემის სპეციფიკას. კერძოდ, საბჭო განსაზღვრავს თეორიული პრობლემის, კონცეპტუალური აპარატისა და მეთოდოლოგიური ჩარჩოს დარგობრივ მიკუთვნებულობას. გადაწყვეტილება ინტერდისციპლინურობის შესახებ მიიღება, თუ სადოქტორო ნაშრომი ეყრდნობა სოციალური მეცნიერებების რამდენიმე დარგის მიჯნაზე არსებულ თეორიულ ჩარჩოებს, იყენებს ერთზე მეტ დარგში არსებულ კვლევით მეთოდს/ინსტრუმენტს, კვლევით პრობლემატიკას განსაზღვრავს ერთზე მეტ დარგში არსებული სამეცნიერო დისკურსთან მიმართებაში და ერთზე მეტი დარგისთვის მნიშვნელოვანი დებატის გადაკვეთაზე ახდენს საკუთარი კვლევითი მიზნების პოზიციონირებას. ყოველივე ამის საფუძველზე, საბჭო აკომპლექტებს სადისერტაციო ნაშრომის დაცვის კომისიას შესაბამისი დარგისა და/ან ქვედარგების სპეციალისტებისგან .

სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამის სასწავლო კომპონენტი შეადგენს 50 ECTS–ს. კურიკულუმით გათვალისწინებულ საგნებს ასწავლის მაღალკვალიფიციური პერსონალი. პროგრამის კვლევითი კომპონენტი მოიცავს დისერტაციით გათვალისწინებული სამეცნიერო საქმიანობის განხორციელებას ხელმძღვანელისა და სამეცნიერო კომისიის ხელმძღვანელობით. პროგრამის ფარგლებში დოქტორანტს შესაძლებლობა ეძლევა, კვლევითი საქმიანობის გარდა, ასევე, ჩაერთოს უნივერსიტეტის აკადემიურ პროცესში.

პროგრამის მიზანი

თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტის სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამის მიზანია:

- სოციალურ მეცნიერებებში (განსაკუთრებით სოციალური, პოლიტიკური და კულტურის თეორიის კონცეპტუალურ პრიზმაში) სამეცნიერო კვლევების უზრუნველყოფა;
- კვლევების სინქრონიზაცია საერთაშორისო სამეცნიერო ტენდენციებთან;
- სამეცნიერო მუშაობის აქტუალიზაცია და კვლევის ხარისხის ამაღლება;
- ახალი ცოდნის შექმნისა და დანერგვის ხელშეწყობა.

პროგრამის მიზანია არა მხოლოდ ინტერდისციპლინური (ან მულტიდისციპლინური) კვლევების უზრუნველყოფა სოციალური მეცნიერებების ფარგლებში, არამედ კონკრეტულ დარგებსა და/ან ქვედარგებში ისეთი კვლევების უზრუნველყოფა, რომლებიც ინფორმირებული და გამდიდრებულია სოციალური

მეცნიერების სხვა დარგებში არსებული თეორიული, თუ მეთოდოლოგიური ტენდენციებით. მაგალითად, კვლევითი პროექტი, რომელიც უშუალოდ ეკონომიკის დარგის პრობლემატიკას იკვლევს, შეიძლება ეყრდნობოდეს თეორიულ ლიტერატურას ფსიქოლოგიასა და კოგნიტურ მეცნიერებებში. პროგრამის კურიკულუმით გათვალისწინებული, როგორც სასწავლო (განსაკუთრებით დოქტორანტის ინდივიდუალური სემინარებისა და სადოქტორო სემინარების ფარგლებში, რომელიც დოქტორანტს ათვისებობიერებს იმ მეთოდოლოგიურ და თეორიულ ჩარჩოებში, რომელსაც ეფუძნება სოციალური, პოლიტიკური და კულტურის კვლევები - მაგ; სოციალური თეორია, პოლიტიკის თეორია, სოციოკულტურული კვლევები), ისე კვლევითი კომპონენტი (მაგალითად, ინტეგრული საბჭო, დოქტორანტების მოხსენებები) უზრუნველყოფს ამ მიზნის განხორციელებას.

დასახული მიზნების მისაღწევად უნივერსიტეტი:

- დოქტორანტს ეხმარება ხელმძღვანელის შერჩევასა და კვლევის ორგანიზებაში;
- უზრუნველყოფს სამეცნიერო მიმართულების კომისიის ჩართულობას სადისერტაციო ნაშრომის მომზადების პროცესში, რეგულარული შეხვედრების, პრეზენტაციებისა და განხილვების ორგანიზებით. ეს პროცესი, მათ შორის, უზრუნველყოფს ინტერდისციპლინური კვლევების მხარდაჭერას, შესაბამისი კვალიფიკაციის ხალხით;
- სთავაზობს დოქტორანტს კვლევის მაღალ დონეზე ჩატარებისათვის საჭირო მეთოდოლოგიურ და თეორიულ ცოდნას;
- სთავაზობს დოქტორანტს საერთაშორისო მრჩეველთა საბჭოს კონსულტაციას და ჩართულობას სადოქტორო ნაშრომის მომზადებაში;
- უქმნის სათანადო გარემოს სამუშაოს ეფექტიანი შესრულებისათვის (სამუშაო სივრცე, კომპიუტერული ტექნიკით აღჭურვა, ბიბლიოთეკა, ელექტრონული ბიბლიოთეკა, გლობალურ ქსელთან წვდომა, საერთაშორისო კავშირები, რეგულარული სემინარები).
- შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე სამეცნიერო ხელმძღვანელის შერჩევის მიზნით, დოქტორანტის სამეცნიერო ხელმძღვანელის არჩევას კურირებს სადოქტორო სკოლა და მისი არჩევა ხდება სადისერტაციო საბჭოს რეკომენდაციით. კერძოდ:
  - სადოქტორო პროგრამის პირველ სემესტრში დოქტორანტი სადისერტაციო საბჭოს წევრებს წარუდგენს სადისერტაციო თემას **კვლევის გეგმისა და პროსპექტუსის** სახით (სადოქტორო პროგრამის კურიკულუმის კვლევითი ნაწილის განრიგის მიხედვით).

- დოქტორანტის წარდგენას/დაცვას ესწრება, როგორც მისი ხელმძღვანელი ასევე სადისერტაციო საბჭოს შერჩეული წევრები, მათი დარგობრივი/კვლევითი კომპეტენციის მიხედვით.
- დოქტორანტის თემის - კერძოდ თეორიული ჩარჩოს, მეთოდოლოგიური მიდგომის, მეთოდის, საკვლევი მიზნებისა და ამოცანების - განხილვის საფუძველზე, სადისერტაციო საბჭო იღებს გადაწყვეტილებას შესაბამისი ხელმძღვანელისა და სადისერტაციო/მიმართულების კომისიის შესახებ.

სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამა უზრუნველყოფს დოქტორანტებს შორის იმ აუცილებელი ზოგადი უნარ-ჩვევების გამომუშავებასა და ისეთი აკადემიური გარემოს უზრუნველყოფას, რომელიც მნიშვნელოვანია, ერთი მხრივ, ინოვაციური კვლევების წარმოებისა და ახალი საერთაშორისო სამეცნიერო ღირებულების მქონე ცოდნის შექმნისათვის; მეორე მხრივ, პროგრამა იმგვარად არის სტრუქტურირებული და ითვალისწინებს ისეთი ტიპის სასწავლო პროცესს, რომელიც უზრუნველყოფს ინტერდისციპლინური კვლევების ხელშეწყობას.

ეს ორივე მიმართულება აისახება პროგრამის ინდივიდუალიზებულ მიდგომაში, რაც მკაფიოდ არის გამოხატული კურიკულუმის სტრუქტურასა და შინაარსში ისევე, როგორც სასწავლო პროცესის დაგეგმვის პრინციპებში.

კურიკულუმში ძირითადი აქცენტი გადატანილია არა ტრადიციულ სასწავლო კურსებზე, არამედ კვლევით კომპონენტზე. სასწავლო კურსები მიმართულია, ერთი მხრივ, სოციალურ მეცნიერებებში მაღალი აკადემიური ღირებულების მქონე კვლევის წარმოებისათვის აუცილებელი ძირითადი უნარ-ჩვევების გამომუშავებაზე, მეორე მხრივ, სასწავლო კომპონენტის ნაწილი (სადოქტორო სემინარები) ეთმობა სოციალურ მეცნიერებებში იმ სამეცნიერო დისკურსების, პრობლემატიკისა და კონცეფციების გააზრებას, რომლებიც აუცილებელია ინტერდისციპლინური კვლევების განხორციელებისათვის. პროგრამის ეს ასპექტი საშუალებას აძლევს დოქტორანტს, სასწავლო და კვლევითი პროცესი დაგეგმოს მისი ინტერესიდან და თემის სპეციფიკიდან გამომდინარე.

კვლევითი კომპონენტის ფარგლებში, თითოეული დოქტორანტი მუშაობას ახორციელებს არა მხოლოდ ხელმძღვანელის, არამედ (კვლევის სპეციფიკიდან და კვლევით პრობლემიდან გამომდინარე) შესაბამისი მიმართულების კომისიის დახმარებით. დოქტორანტი, სემესტრში რამდენჯერმე კომისიის წინაშე წარადგენს ანგარიშს ჩატარებული სამუშაოს შესახებ. შეხვედრებს, რომლის ფარგლებშიც ხდება სემესტრული პრეზენტაციების და ანგარიშების წარდგენა, ორგანიზებას უწევს

სადოქტორო პროგრამა. ანგარიშების წარდგენას ესწრება სხვადასხვა დარგის მეცნიერებისაგან შემდგარი კომისია და დოქტორანტი ინტენსიურ უკუკავშირს იღებს მომიჯნავე დარგების სპეციალისტებისგან. ეს მექანიზმი უზრუნველყოფს კვლევითი კომპონენტის ფარგლებში ინტერდისციპლინური კვლევების ეფექტურად განხორციელებას და, ამას გარდა, ხელს უწყობს დოქტორანტს, რომ მისი კვლევა ინფორმირებული იყოს, როგორც მის, ასევე მომიჯნავე დარგებში არსებული პრობლემატიკით. ამასთანავე, ამ ინტენსიური უკუკავშირის საფუძველზე დოქტორანტის კვლევა განიცდის მუდმივ პროგრესს და პოზიტიური გავლენა აქვს ხელმძღვანელის და დოქტორანტის ნაყოფიერ კოლაბორაციაზე.

კვლევისადმი პრობლემაზე ორიენტირებული მიდგომიდან გამომდინარე, სადოქტორო პროგრამა დოქტორანტს აძლევს შესაძლებლობას, კვლევა განახორციელოს რამდენიმე დისციპლინის მიჯნაზე არსებული კონცეპტუალური ჩარჩოს და/ან მეთოდოლოგიური მიდგომის გამოყენებით და შესაბამისად აწარმოოს ინტერდისციპლინური ბუნების კვლევა. ინტერდისციპლინური კვლევა გულისხმობს კვლევის ისეთ მეთოდს, რომელშიც ხდება ორი ან მეტი დისციპლინის მონაცემების, ტექნიკების, მეთოდოლოგიური ინსტრუმენტების, კონცეპტების და/ან თეორიების ინტეგრირება. შესაბამისად, პროგრამის როგორც სასწავლო, ისე კვლევითი კომპონენტი ითვალისწინებს ამ სპეციფიკას და დოქტორანტებს აძლევს შესაძლებლობას: ა) სადოქტორო სემინარების ფარგლებში სიღრმისეულად გაიაზრონ სოციალური მეცნიერებების გადაკვეთისთვის რელევანტური დებატები და დისკურსები; ბ) მიმართულების კომისიის შემადგენლობაში მყოფი სხვადასხვა დარგის სპეციალისტის დახმარებით, შეიმუშაონ საკვლევი კითხვა, მეთოდოლოგიური მიდგომა და/ან კონცეპტუალური აპარატი, რომელიც შესაძლებელს გახდის პრობლემის ინტერდისციპლინურ ჭრილში გააზრებასა და გადაჭრას.

დასაქმების სფეროები

სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამის დასრულების შემდეგ კურსდამთავრებულს საშუალება ექნება, იმუშაოს:

- მეცნიერად ან მკვლევარად კერძო და სახელმწიფო პროექტებში;
- აკადემიურ პერსონალად უნივერსიტეტში;
- კონსულტანტად როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო და საერთაშორისო ორგანიზაციებში.

პროგრამაზე დაშვების წინაპირობა

სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამაზე დაიშვება პირი, რომელსაც აქვს მაგისტრის ან მასთან გათანაბრებული კვალიფიკაცია და აკმაყოფილებს საქართველოს კანონმდებლობითა და უნივერსიტეტის მიერ დადგენილ მოთხოვნებს, რაც განსაზღვრულია უნივერსიტეტის სადოქტორო სკოლის დებულებით.

პროგრამაზე დაშვების წინაპირობაა შიდასაუნივერსიტეტო გამოცდების (კვლევის პროექტის განაცხადი და ზეპირი გასაუბრება) წარმატებით ჩაბარება საკვლევო თემის მიხედვით შერჩეული სამეცნიერო კომისიის წინაშე.

პროგრამაზე სწავლის მსურველმა უნდა დააკმაყოფილოს შემდეგი მოთხოვნები:

1. წარმოადგინოს შემდეგი დოკუმენტები:

- ავტობიოგრაფია (Curriculum Vitae)
- პირადობის მოწმობის ასლი
- ელექტრონული ფოტოსურათი ზომით 3X4 სმ
- მაგისტრის ან მასთან გათანაბრებული აკადემიური ხარისხის დამადასტურებელი დიპლომის ასლი და დანართი
- ინგლისური ენის არანაკლებ B2 დონეზე ცოდნის დამადასტურებელი მოწმობა და/ან ცნობა, რომლითაც დასტურდება, რომ კანდიდატს აქვს ინგლისურ ენაზე სწავლის და/ან მუშაობის გამოცდილება (სერტიფიკატის არქონის შემთხვევაში, კანდიდატმა უნდა გაიაროს უნივერსიტეტის მიერ ორგანიზებული ტესტირება ინგლისურ ენაში)
- სამოტივაციო წერილი (500 სიტყვა)
- კვლევის პროექტის აღწერა (1000 სიტყვა)

2. გაიაროს გასაუბრება შესაბამისი მიმართულების კომისიასთან. კომისია განიხილავს წარმოდგენილ დოკუმენტაციას, მათ შორის, „კვლევის პროექტის აღწერას“ და შესაბამისი გასაუბრების საფუძველზე განსაზღვრავს:

- ა) კანდიდატის კვალიფიციურობას, მომზადებასა და ცოდნას, რომელიც აუცილებელია წარდგენილი კვლევითი პროექტის განხორციელებისათვის;
- ბ) კანდიდატის შესაძლებლობას, მომზადებას და უნარ-ჩვევებს შეივსოს ცოდნა და გაიფართოოს ინტელექტუალური ჰორიზონტი, სადოქტორო თემისათვის რელევანტურ სფეროში/სფეროებში;
- გ) წარდგენილი კვლევითი პროექტის სამეცნიერო ღირებულებას, მნიშვნელობასა და მისი განხორციელების მიზანშეწონილობას

/შესაძლებლობას, საერთაშორისო აკადემიური სტანდარტებისა და სამეცნიერო მოთხოვნების გათვალისწინებით.

მიღების შესახებ დეტალური ინფორმაცია თავსდება თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტის ვებგვერდზე - www.freeuni.edu.ge.

სწავლის შედეგები

- კურსდამთავრებული ფლობს სოციალური, პოლიტიკური და კულტურის თეორიის საკვანძო კონცეპტუალურ მიდგომებსა და მეთოდოლოგიურ ჩარჩოებს;
- კურსდამთავრებული ანალიზებს და იკვლევს სოციალური მეცნიერებების კონკრეტულ პრობლემატიკას სოციოკულტურული, სოციალური და პოლიტიკის თეორიის ეპისტემური და კონცეპტუალური მიდგომების გათვალისწინებით;
- კურსდამთავრებულს ფლობს სოციალური მეცნიერებების თანამედროვე თეორიული დებატების ფარგლებში, კონკრეტულად მისი კვლევითი პრობლემატიკის გარშემო არსებული თეორიული ლიტერატურის სიღრმისეულ ცოდნას;
- კურსდამთავრებული იცნობს სოციალური მეცნიერებების კვლევის თანამედროვე მეთოდებს, განსაკუთრებით სოციოკულტურული კვლევების მიმართულებით;
- კურსდამთავრებული იყენებს სოციალური მეცნიერებების პრობლემის ანალიზისათვის საჭირო მეთოდებს და სწორად განსაზღვრავს თავისი კვლევისათვის რელევანტურ მეთოდებს;
- კურსდამთავრებული ანალიზებს და იკვლევს სოციალური მეცნიერებების იმ სფეროს თეორიასა და პრაქტიკას, რომელიც დაკავშირებულია მის კვლევით სფეროსთან და შეუძლია ამ პრობლემატიკის გააზრება ზოგადად სოციალური მეცნიერებების ფარგლებში - კერძოდ, სოციალური, პოლიტიკური და კულტურის თეორიის პრიზმაში - არსებულ თეორიულ დებატებთან მიმართებაში. ამასთან, ამ მიმართულებით კონსულტაციას უწევს დაინტერესებულ პირებს;
- კურსდამთავრებული დამოუკიდებლად გეგმავს და ატარებს სოციალური მეცნიერებების კვლევისათვის რელევანტურ კვლევას;
- კურსდამთავრებული სპეციალისტებსა და ფართო საზოგადოებას უზიარებს სოციალური მეცნიერებების ერთი ან რამდენიმე დარგის/ქვედარგის მიმართულებით ცოდნას, მოსაზრებებს და მიგნებებს;
- კურსდამთავრებული სოციალური მეცნიერებების ერთ ან რამდენიმე მომიჯნავე დარგში ქმნის ახალ ცოდნას და ინტერპრეტირებას ახდენს ორიგინალური ინოვაციური კვლევების საშუალებით.

სწავლისა და სწავლების მეთოდები

საგანმანათლებლო პროგრამის განხორციელების დროს გამოიყენება სწავლისა და სწავლების შემდეგი მეთოდები: ვერბალური (ზეპირსიტყვიერი) მეთოდი; დისკუსია/დებატები; დემონსტრირების მეთოდი; სავლე სამუშაო; ინდუქცია, დედუქცია, ანალიზი და სინთეზი; წიგნზე მუშაობის მეთოდი; წერითი მუშაობის მეთოდი.

სწავლის შედეგების მისაღწევად პროფესორი ან საგანმანათლებლო პროგრამის განხორციელებაში ჩართული პირი, უფლებამოსილია იყენებდეს ერთ, რამდენიმე მეთოდს ან ნებისმიერ სხვა მეთოდს კონკრეტული სასწავლო-კვლევითი მიზნების მისაღწევად.

სადოქტორო პროგრამა შედგება სასწავლო და კვლევით კომპონენტისგან.

სასწავლო კომპონენტის ფარგლებში დოქტორანტი ეუფლება იმ ფუნდამენტურ უნარ-ჩვევებს, რომლებიც აუცილებელია მაღალკვალიფიციური კვლევის წარმოებისათვის (მათ შორის კვლევის მეთოდები, სადისერტაციო კვლევის მომზადება). ამას გარდა, სასწავლო კომპონენტის ფარგლებში დოქტორანტს ეძლევა შესაძლებლობა გაიღრმავოს ცოდნა სოციალური მეცნიერებებისათვის კრიტიკულ დისკურსებსა და პრობლემატიკაში (სადოქტორო სემინარები). ინდივიდუალური სადოქტორო სემინარები დოქტორანტს აძლევს შესაძლებლობას გაიფართოოს ან გაიღრმავოს ცოდნა უშუალოდ მისი სადოქტორო თემისათვის რელევანტურ ქვედარგსა და სფეროებში, მის მიერ შერჩეული პროფესორის დახმარებით.

კვლევითი კომპონენტის ფარგლებში, დოქტორანტის მუშაობაში ჩართულია როგორც ხელმძღვანელი, ასევე რამდენიმე ადამიანისგან შემდგარი კომისია. კომისიის შემადგენლობა განისაზღვრება სადოქტორო თემიდან გამომდინარე. კვლევითი კომპონენტი ითვალისწინებს შემდეგს: რეგულარულ რეჟიმში დოქტორანტსა და დოქტორანტის ხელმძღვანელსა შორის შეხვედრებს, ხელმძღვანელის მიერ ნაშრომის სხვადასხვა ნაწილის/ეტაპის მომზადების პროცესში ჩართულობას (მაგ: პროსპექტუსი, მეთოდოლოგიური ნაშრომი, ანგარიშები); რეგულარულ (მინიმუმ სემესტრში ორჯერ) ნაშრომის სხვადასხვა ნაწილის საჯარო წარდგენასა და დაცვას მიმართულების კომისიის და გაფართოებული საბჭოს თანდასწრებით. მიმართულების კომისია და ხელმძღვანელი აფასებს დოქტორანტის მუშაობას და განსაზღვრავს კვლევის ჰიპოთეზის/საკვლევის კითხვის, მეთოდოლოგიური მიდგომის, ა.შ. მიზანშეწონილობას.

სტუდენტის ცოდნის შეფასების სისტემა

სტუდენტის ცოდნა ფასდება 100-ქულიანი სისტემით. შეფასება მრავალკომპონენტიანია და შეესაბამება საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის 2007 წლის 5 იანვრის N3 ბრძანებით დამტკიცებულ უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამების კრედიტებით გაანგარიშების წესს. სტუდენტის ცოდნის შეფასების დროს, პროგრამის განხორციელებაში ჩართული აკადემიური და მოწვეული პერსონალი ვალდებულია გამოიყენოს ზემოაღნიშნული წესი. ცოდნის შეფასებისას გამოიყენება შემდეგი სქემა:

სადისერტაციო ნაშრომის შეფასებისას გამოიყენება შემდეგი სქემა:

- ფრიადი (*summa cum laude*) – შესანიშნავი ნაშრომი;
- ძალიან კარგი (*magna cum laude*) – შედეგი წაყენებულ მოთხოვნებს ყოველმხრივ აღემატება;
- კარგი (*cum laude*) – შედეგი წაყენებულ მოთხოვნებს აღემატება;
- საშუალო (*bene*) – შედეგი წაყენებულ მოთხოვნებს ყოველმხრივ აკმაყოფილებს;
- დამაკმაყოფილებელი (*rite*) – შედეგი, ხარვეზების მიუხედავად, წაყენებულ მოთხოვნებს მაინც აკმაყოფილებს;
- არადამაკმაყოფილებელი (*insufficienter*) – შედეგი წაყენებულ მოთხოვნებს მნიშვნელოვანი ხარვეზების გამო ვერ აკმაყოფილებს;
- სრულიად არადამაკმაყოფილებელი (*sub omni canone*) – შედეგი წაყენებულ მოთხოვნებს სრულიად ვერ აკმაყოფილებს.

ფრიადი, ძალიან კარგი, კარგი, საშუალო და დამაკმაყოფილებელი შეფასების მიღების შემთხვევაში, დოქტორანტს ენიჭება პროგრამით გათვალისწინებული დოქტორის აკადემიური ხარისხი. არადამაკმაყოფილებელი შეფასების მიღების შემთხვევაში, დოქტორანტს ენიჭება ერთი წლის განმავლობაში გადამუშავებული სადისერტაციო ნაშრომის წარდგენის უფლება. სრულიად არადამაკმაყოფილებელი შეფასების მიღების შემთხვევაში, დოქტორანტი კარგავს იგივე სადისერტაციო ნაშრომის წარდგენის უფლებას.

სასწავლო გეგმა

პროგრამის სასწავლო გეგმა მოიცავს ორ კომპონენტს: სასწავლო და კვლევითი კომპონენტები.

სასწავლო კომპონენტი მიზნად ისახავს დოქტორანტის დარგობრივ და მეთოდოლოგიურ სფეროში დახელოვნებას. სასწავლო კომპონენტი მოიცავს

კურსებს, რომლებიც მიზნად ისახავს დოქტორანტის მეთოდოლოგიური ინსტრუმენტებით აღჭურვას და სოციალური მეცნიერებების მიმართულებით სადისერტაციო კვლევის დაგეგმვასა და განხორციელებისთვის საჭირო უნარ-ჩვევების განვითარებას. ეს კურსები მორგებულია სადოქტორო პროგრამის სპეციფიკას, რაც იმაში გამოიხატება, რომ ითვალისწინებს ინდივიდუალურ მიდგომას და ამასთან, ხელს უწყობს ინტერდისციპლინური კვლევისათვის დამახასიათებელი სპეციფიკის გამოყენებას სადოქტორო თემაზე მუშაობის პროცესში. მათ შორის, ისეთი კურსები, როგორცაა **სადისერტაციო კვლევის მომზადება, სამეცნიერო პროექტების მენეჯმენტი, აკადემიური წერა, და კვლევის მეთოდების** ორივე კურსი ორიენტირებულია პროგრამის ინტერდისციპლინური მიზნების განხორციელებაზე ისე, რომ დოქტორანტებს ამ კურსების ფარგლებში ეძლევათ საშუალება, სადისერტაციო კვლევისთვის აუცილებელი ეტაპები განახორციელონ ინტერდისციპლინური კვლევის პრინციპების გათვალისწინებით.

გარდა ამისა, სასწავლო კურსები (განსაკუთრებით, სადისერტაციო კვლევის მომზადება და სამეცნიერო პროექტების მენეჯმენტი) ემსახურება ზემოთ ხსენებული სასწავლო მიზნის განხორციელებას. კერძოდ, კურსდამთავრებულს შეეძლოს სოციალური მეცნიერებების ერთი ან რამდენიმე დარგის/ქვედარგის მიმართულებით ცოდნის, მოსაზრებების და მიგნებების გაზიარება სპეციალისტებისა და ფართო საზოგადოებისათვის. ამ მიზნისთვის დოქტორანტს უნდა შეეძლოს მისი კვლევითი პროექტის ფორმულირება მულტიდისციპლინური აუდიტორიისათვის. ამ კურსების მიზანია საკვლევი პრობლემის უფრო ფართო მეთოდოლოგიურ რაკურსში გააზრება (რაც სცდება ერთი ვიწრო დარგის ჩარჩოებს), რაც ასევე ეხმარება პროგრამის კონცეფციასა და მიზნებს.

სასწავლო კომპონენტის ეს ნაწილი ემსახურება სადისერტაციო ნაშრომის ისეთი ასპექტების განვითარებას, როგორცაა კვლევის პრობლემის ფორმულირება, კვლევითი კითხვის განსაზღვრა, ჰიპოთეზის ჩამოყალიბება, მეთოდოლოგიური მიდგომისა და კვლევითი მეთოდის ინსტრუმენტების შერჩევა, სამეცნიერო ლიტერატურის საფუძველზე კვლევის რელევანტურობის განსაზღვრა.

გარდა ზემოთ ხსენებულისა, სასწავლო კომპონენტი მოიცავს კურსებს, რომლებიც უზრუნველყოფს დოქტორანტის სადისერტაციო თემის შესაბამის დარგებსა და ქვედარგებში ცოდნის გაღრმავებას და შესაბამისი მიმართულებით სამეცნიერო ლიტერატურის სიღრმისეულ დამუშავებას. ამ მხრივ, დოქტორანტების ინტერესებზე ინდივიდუალურად მორგებული კომპონენტებია დოქტორანტის ინდივიდუალური სემინარი (სავალდებულო და არჩევითი), რომელიც

ხელმძღვანელთან მუშაობისა და ინდივიდუალური კვლევის პარალელურად შესაძლებლობას აძლევს დოქტორანტს, კონკრეტული დარგის, ქვედარგის ან ინტერდისციპლინური პრობლემატიკის მიმართულებით (თემის სპეციფიკიდან გამომდინარე) დაამუშაოს ლიტერატურა, გაიღრმავოს ცოდნა და ამ ლიტერატურის და თეორიების ანალიზის საფუძველზე შეიმუშაოს კონკრეტულად მისი თემისთვის რელევანტური კონცეპტუალური აპარატი და მეთოდოლოგიური ჩარჩო. ინდივიდუალური სემინარის ეფექტურობა დიდწილად იმითაც არის განპირობებული, რომ გარდა მოქნილი სასწავლო პროგრამისა, დოქტორანტებს შესაძლებლობას აძლევს, რომ ხელმძღვანელის გარდა სხვა პროფესორებთანაც იმუშაონ სადისერტაციო თემაზე. ეს შესაძლებლობა კიდევ უფრო აღრმავებს პროგრამის ინტერდისციპლინურობას და დარგთაშორის კოლაბორაციისათვის ხელსაყრელ პირობას ქმნის.

პროგრამის ინტერდისციპლინური მიზნების თვალსაზრისით მის საკვანძო სასწავლო კომპონენტს წარმოადგენს სადოქტორო სემინარების სამი კურსი. სამივე კურსის მიზანი სოციალურ მეცნიერებებში საკვანძო პრობლემატიკის და თეორიული მიდგომების ანალიზია. ამ კურსების ფარგლებში ყველაზე მკაფიოდ იკვეთება ის საზიარო ველი, რომელიც სოციალურ მეცნიერებების სხვადასხვა დარგსა და ქვედარგს საერთო კვლევით მიზნებსა და პრობლემატიკას უსახავს. ამ სამი კურსის ფარგლებში დოქტორანტები იღებენ ცოდნას იმ თეორიული ჩარჩოების, მეთოდოლოგიური მიდგომების, კონცეპტუალური აპარატებისა და კვლევითი პრობლემატიკის შესახებ, რომლებიც გულისხმობს სოციალური თეორიის, კულტურული კვლევების, კრიტიკული ისტორიული, პოლიტიკური თეორიის და სხვა თანაკვეთას. ამ კურსების ფარგლებში დოქტორანტების ინტეგრირება ხდება ისეთ სამეცნიერო დისკურსებში, რომლის საფუძველზეც ისინი შეძლებენ საკუთარი კვლევითი მიზნების პოზიციონირებას სხვადასხვა დარგის/ქვედარგის სამეცნიერო დებატებთან მიმართებაში. ამასთან, სასწავლო კომპონენტის ამ ნაწილში ხორციელდება პროგრამის ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპი, რომ თბილისის თავისუფალ უნივერსიტეტში განხორციელებული კვლევა, მიუხედავად დარგის თუ ქვედარგის სპეციფიკისა, ინფორმირებული იყოს იმ სოციოკულტურული და პოლიტიკური კონტექსტებით, რომლის წიაღშიც იქმნება მეცნიერული ცოდნა და დისკურსი.

კვლევითი კომპონენტი გულისხმობს დოქტორანტის მიერ დისერტაციის თემასთან დაკავშირებული სამეცნიერო მასალის მოძიებას და გაცნობას, არსებული ცოდნის მიმოხილვას, ჰიპოთეზის ჩამოყალიბებასა და ტესტირებას, მონაცემების შეგროვებას, მოპოვებული ინფორმაციის დამუშავება/ანალიზს, სადისერტაციო ნაშრომის

შესრულებას, პრეზენტაციას და დაცვას (სამეცნიერო შეკითხვები, კამათი). კვლევითი კომპონენტი ასევე მოიცავს სავალდებულო გამოქვეყნებას, რომელიც განისაზღვრება უნივერსიტეტის სადოქტორო სკოლის და სადისერტაციო საბჭოს დებულებით.

პროგრამის ინტერდისციპლინურ და ინდივიდუალურ ინტერესებზე მორგებული ბუნება ყველაზე მკაფიოდ მჟღავნდება კვლევითი კომპონენტის ფარგლებში. ინტერდისციპლინურობის თვალსაზრისით პროგრამა, კვლევითი კომპონენტის ფარგლებში უზრუნველყოფს, რომ დოქტორანტებს ჰქონდეთ სხვადასხვა დარგის და ქვედარგის სპეციალისტებთან მუდმივი ინტერაქციისა შესაძლებლობა და სადოქტორო კვლევაზე მუშაობის პროცესში, მუდმივად შეეძლოთ უკუკავშირის მიღება მათი და/ან მომიჯნავე დარგის პროფესორებისგან.

ეს სულ მცირე ორი ინსტიტუციონალიზებული ფორმატის საშუალებით მიიღწევა.

პირველი ინსტიტუციონალიზებული ფორმატია ის, რომ დოქტორანტები, სადისერტაციო ხელმძღვანელის გარდა, მუშაობენ სამეცნიერო მიმართულების კომისიის წევრებთან. სამეცნიერო მიმართულების კომისია შეიძლება შედგებოდეს კონკრეტული დარგების მიხედვით წინასწარ განსაზღვრული წევრებისგან ან კონკრეტული დოქტორანტისთვის შეიძლება შედგეს ახალი შემადგენლობის კომისია, მისი კვლევითი თემის სპეციფიკიდან გამომდინარე. ინტერდისციპლინური კვლევის შემთხვევაში სამეცნიერო მიმართულების კომისია შეიძლება შედგებოდეს მომიჯნავე დარგების ან ქვედარგების სპეციალისტებისგან. ასეთ შემთხვევაში კომისია დგება სასწავლო პროგრამის პირველ სემესტრში, სადისერტაციო საბჭოს გადაწყვეტილებით, რომელიც ეფუძნება დოქტორანტის მიერ სადისერტაციო საბჭოს წინაშე წარდგენილ საკვლევ თემას.

ამასთან შესაძლებელია, რომ მუშაობის პროცესში, ასევე სადისერტაციო საბჭოს გადაწყვეტილებით, შეიცვალოს სამეცნიერო მიმართულების კომისიის შემადგენლობა. სამეცნიერო მიმართულების კომისია მუდმივად ჩართულია დოქტორანტის საქმიანობაში. გარდა ინდივიდუალური უკუკავშირისა, ესწრება სემესტრული ანგარიშების საჯარო წარდგენას და ინტენსიურად მეთვალყურეობს სადისერტაციო კვლევის მიმდინარეობასა და პროგრესს.

მეორე ინსტიტუციონალიზებული ფორმატი, რომლის ფარგლებშიც ხდება ინტერდისციპლინური მიზნების განხორციელება, გულისხმობს სემესტრული ანგარიშებისას სადისერტაციო საბჭოს წევრებისა და აკადემიური პერსონალის

ინტენსიურ ჩართულობას. კერძოდ, თითოეული დოქტორანტი სემესტრულ ანგარიშს წარადგენს გაფართოებული კომისიის წინაშე, რომლის შემადგენლობაში უშუალოდ მისი სამეცნიერო კომისიის გარდა სადისერტაციო საბჭოს და აკადემიური პერსონალის სხვა წევრებიც შედიან. შესაბამისად, თითოეული ანგარიშის წარდგენისას დოქტორანტი იღებს ინტენსიურ უკუკავშირსა და კომენტარებს სხვადასხვა დარგისა და ქვედარგის სპეციალისტებისგან. ანგარიშების წარდგენისას გამართული სამეცნიერო დისკუსია არამხოლოდ ინტერდისციპლინურობას უწყობს ხელს, არამედ ნაყოფიერ გარემოს ქმნის ზოგადად სამეცნიერო დისკუსიის და დებატის განვითარებისათვის. ამასთან, ეს პროცესი ხელს უწყობს თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტის კიდევ ერთ ზოგად მიზანს, რომ მხარი დაუჭიროს სხვადასხვა დარგის აკადემიური (და არა მხოლოდ) პუბლიკისთვის რელევანტური სამეცნიერო და გამოყენებითი ცოდნის შექმნას.

პროგრამას თან ერთვის კურიკულუმი.

საგანმანათლებლო პროგრამის კომპონენტების აღწერა

აკადემიური წერა დოქტორანტებისათვის

ეს საგანი დოქტორანტს აკადემიური ნაშრომის შექმნაში ეხმარება. მასში განიხილება ანგარიშების, სტატიების, სადისერტაციო ნაშრომის წერის წესები და სამეცნიერო ნაშრომის ყველა შესაძლო ფორმატი და სტილი. აკადემიური წერისას ისწავლება ტექსტის შესავალი, ძირითადი, დასკვნითი ნაწილების შედგენის ფორმები, ასევე ტექსტის კრიტიკული ანალიზი, ლიტერატურის მიმოხილვა, პლაგიატიზმის მაგალითები და სწორი ციტირების ხერხები. კურსი მორგებულია დოქტორანტის სამუშაოზე და გარდა ზოგადი პრინციპების სწავლებისა, თითოეული დავალება/შეხვედრა გულისხმობს კონკრეტულად იმ ნაშრომზე მუშაობას, რომელზეც იმ მომენტისთვის მუშაობს დოქტორანტი.

სადისერტაციო კვლევის მომზადება

ეს საგანი ამზადებს დოქტორანტს სადისერტაციო კვლევის ჩასატარებლად. მასში განიხილება კვლევის ძირითადი პრინციპები, კვლევის ალტერნატიული ფილოსოფიები და პროცედურული მიდგომები. ეს საგანი დაეხმარება დოქტორანტს საკუთარი კვლევის დაგეგმვაში, ჰიპოთეზების ჩამოყალიბებაში, საჭირო რესურსების მოძიებასა და სხვა მოსამზადებელი სამუშაოს ჩატარებაში. საგნის დასრულებისას დოქტორანტს ექნება დისერტაციაზე მუშაობის გეგმა, რომლის მიხედვით შეძლებს უკეთ განახორციელოს კვლევა.

სამეცნიერო პროექტის მენეჯმენტი

ეს საგანი დოქტორანტს აძლევს იმ ცოდნას და უნარებს, რომლებიც საჭიროა ნებისმიერ სახის სამეცნიერო საპროექტო განაცხადის მოსამზადებლად და განსახორციელებლად. კურსი შეეხება თანამედროვე მეცნიერების ადამიანური და მატერიალური რესურსებით უზრუნველყოფას, მათ შორის სამეცნიერო იდეის პროექტად ჩამოყალიბების, დაფინანსების მოძიების სტრატეგიებს, პროექტის ციკლების მართვის საკითხებს.

თვისებრივი კვლევის მეთოდები

ეს საგანი ემსახურება იმთვისებრივი კვლევის მეთოდების სიღრმისეულ შესწავლას და დაუფლებას, რომლებიც გამოიყენება სოციალურ მეცნიერებებში. საგანი მოიცავს ისეთ საკითხებს, როგორცაა კვლევის სხვადასხვა დიზაინი, მონაცემთა წყაროების იდენტიფიცირება და განმარტება, მონაცემთა შეგროვების და ანალიზის ხერხები, კვლევის ეთიკა და ა.შ..

რაოდენობრივი კვლევის მეთოდები

ეს საგანი ორიენტირებულია კვლევის რაოდენობრივი მეთოდების სწავლებაზე. კურსის განმავლობაში დოქტორანტები შეისწავლიან კვლევის გავრცელებულ სტატისტიკურ მეთოდებს. ამავდროულად, დაეუფლებიან სტატისტიკური კომპიუტერული პროგრამებს (PHstat2, SPSS, Stata, E-views). დოქტორანტები სიღრმისეულად შეისწავლიან ამოცანის დასმისა და რაოდენობრივი კვლევის განხორციელების ყოველ ეტაპს. კურსი აგრეთვე მოიცავს რაოდენობრივი კვლევის ჩატარებისათვის საჭირო ინსტრუმენტების შესწავლას.

დოქტორანტის სემინარი I, II, III

ამ სემინარების დროს დოქტორანტი შეისწავლის სოციალური მეცნიერებებისათვის მნიშვნელოვან ძირითად თეორიულ და კონცეპტუალურ პარადიგმებს. თითოეული სემინარი იგეგმება დოქტორანტების კონკრეტული ჯგუფის/კოჰორტას ინტერესების გათვალისწინებით, თუმცა ძირითადად ორიენტირებულია სოციალური თეორიის (სემინარი I), კულტურის და პოლიტიკის კვლევის (სემინარი II) და პოლიტიკური და ეკონომიკური თეორიის (სემინარი III) იმ საკითხებზე, რომელზეც დგას თანამედროვე სოციალური მეცნიერებები.

დოქტორანტის ინდივიდუალური სემინარი

ეს სემინარი დოქტორანტს შესაძლებლობას აძლევს ხელმძღვანელთან ან მის მიერ არჩეულ პროფესორთან გაიაროს ინდივიდუალური სემინარების და მეცადინეობების ინტენსიური ციკლი, მის კვლევაზე მორგებული და შესაბამისად

შედგენილი სამუშაო განრიგის საფუძველზე. კურსი შესაძლებლობას აძლევს დოქტორანტებს, კვლევის კონკრეტულ კომპონენტზე პროდუქტიულად იმუშაონ კომპეტენტური პროფესორის ინტენსიური კონსულტაციების და მეთვალყურეობის დახმარებით.

სავალდებულო არჩევით საგნები - შეთავაზებული 5 არჩევითი საგნიდან უნდა შეარჩიოს რომელიმე ერთი.

სწავლება უმაღლესი განათლების სისტემაში

ეს საგანი დოქტორანტს აძლევს უმაღლეს საგანმანათლებლო სივრცეში საქმიანობისათვის საჭირო ცოდნას და უნარებს. კერძოდ, კურსი შეეხება უმაღლესი საგანმანათლებლო სივრცის სისტემური მოწყობის საკითხებს - ბოლონიის პროცესს და მის მნიშვნელობას, საქართველოს უმაღლესი განათლების სისტემის თავისებურებებს, საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და პროგრამების მიმართ წაყენებულ მოთხოვნებს.

სწავლების პრაქტიკა

სასწავლო ნაწილის ეს კომპონენტი დოქტორანტს შესაძლებლობას აძლევს ჩაერთოს სასწავლო პროცესში (დამოუკიდებლად სწავლების და პროფესორის ასისტენტობის ფორმით) და მიიღოს სწავლების პრაქტიკული გამოცდილება. დოქტორანტის მიერ გაწეული სამუშაო ფასდება ყოველი კონკრეტული პრაქტიკის შემთხვევაში შესაბამისი ხელმძღვანელის/პროფესორის მიერ, რომელიც მეთვალყურეობს სწავლების პრაქტიკის პროცესს და განსაზღვრავს შეფასების კრიტერიუმებს.

დოქტორანტის ინდივიდუალური სემინარი

ეს სემინარი დოქტორანტს შესაძლებლობას აძლევს ხელმძღვანელთან ან მის მიერ არჩეულ პროფესორთან გაიაროს ინდივიდუალური სემინარების და მეცადინეობების ინტენსიური ციკლი, მის კვლევაზე მორგებული და შესაბამისად შედგენილი სამუშაო განრიგის საფუძველზე. კურსი შესაძლებლობას აძლევს დოქტორანტებს, კვლევის კონკრეტულ კომპონენტზე პროდუქტიულად იმუშაონ კომპეტენტური პროფესორის ინტენსიური კონსულტაციების და მეთვალყურეობის დახმარებით. სადოქტორო სემინარის მიზანია დოქტორანტის კვლევაზე მორგებული პროგრამის ფარგლებში, სტუდენტმა სიღრმისეულად შეისწავლოს და გაანალიზოს სპეციფიური დარგობრივი/ქვედარგობრივი თეორიული ლიტერატურა, რომელიც უშუალოდ მისი ნაშრომის თემატიკას უდევს საფუძვლად.

დოქტორანტის ინდივიდუალური სემინარი თვისებრივ მეთოდებში (Advanced Methods) და დოქტორანტის ინდივიდუალური სემინარი რაოდენობრივ მეთოდებში (Advanced Methods)

დოქტორანტის ინდივიდუალური სემინარები კვლევის მეთოდებში, კვლევის მეთოდების ძირითადი კურსების შემდგომი ეტაპია. ინდივიდუალური სემინარებისა და მეცადინეობების ინტენსიური ციკლი საშუალებას აძლევს დოქტორანტს სიღრმისეულად დაეუფლოს კონკრეტულად მისი სადისერტაციო კვლევისათვის საჭირო მეთოდებს და შეიმუშაოს მეთოდოლოგიური ჩარჩო რომელიც მისი სადისერტაციო ნაშრომის თემატიკას არის მორგებული. კვლევის მეთოდების ინდივიდუალური სემინარის შინაარსი და ლიტერატურა ადაპტირდება, კონკრეტული დოქტორანტის კვლევითი პრობლემატიკიდან გამომდინარე.

კვლევის კომპონენტი

დოქტორანტის კვლევითი კომპონენტი მოიცავს ქვეკომპონენტებს, რომლებსაც დოქტორანტი ასრულებს დისერტაციის დასრულებამდე.

კომპონენტები სრულდება დისერტაციის პრერეკვიზიტის სახით და მოიცავს შემდეგს:

კვლევითი კომპონენტი
კვლევის ნაწილი I <i>(კვლევის პროექტი, კვლევის გეგმა, ბიბლიოგრაფიული მონახაზი)</i>
კვლევის ნაწილი II <i>(ბიბლიოგრაფია და მეთოდოლოგიური მონახაზი)</i>
კვლევის ნაწილი III <i>(მასალების შეგროვება, სადისერტაციო კვლევის პროექტი)</i>
კვლევის ნაწილი IV <i>(მასალების შეგროვება, მონაცემთა ანალიზი, I თავი)</i>
კვლევის ნაწილი V <i>(სადისერტაციო ნაშრომის ტექსტზე მუშაობა, შედეგების გადამოწმება, სამეცნიერო/სასწავლო ნაშრომის/სტატიის მომზადება და გამოქვეყნება)</i>
კვლევის ნაწილი VI <i>(სადისერტაციო ნაშრომის საბოლოო ვერსია, საჯარო დაცვა)</i>

კვლევის ნაწილი I - ამ კომპონენტის შესრულებისთვის დოქტორანტი ასრულებს შემდეგ სამუშაოს: ა. კომისიის წინაშე წარადგენს კვლევის გეგმას (ზეპირი პრეზენტაციის სახით) და ბ. პროსპექტუსს (დაწერილი ნაშრომის სახით). კომპონენტი ჩათვლილად ითვლება თუ დოქტორანტის ნამუშევარს დადებითი შეფასება აქვს, როგორც კომისიისგან ისე მისი ხელმძღვანელისგან.

კვლევის ნაწილი II - ამ კომპონენტის შესრულებისთვის დოქტორანტი ხელმძღვანელს აბარებს ბიბლიოგრაფიულ ნაშრომს და მეთოდოლოგიურ მონახაზს (წერილობითი ნაშრომის სახით).

კვლევის ნაწილი III - ამ კომპონენტის შესრულებისთვის დოქტორანტი კომისიას და ხელმძღვანელს წარუდგენს ა. საკვლევ მასალაზე/ველზე მიმოხილვას (პრეზენტაციის სახით); ბ. სადისერტაციო ნაშრომის სტრუქტურას (წერილობით და ზეპირი პრეზენტაციით).

კვლევის ნაწილი IV - ამ კომპონენტის შესრულებისთვის დოქტორანტი კომისიას და ხელმძღვანელს წარუდგენს: ა. ანგარიშს მიმდინარე სამუშაოზე (ზეპირი პრეზენტაციით); ბ. ნაშრომის პირველ/ერთ თავს (წერილობით).

კვლევის ნაწილი V - ამ კომპონენტის შესრულებისთვის დოქტორანტი კომისიას და ხელმძღვანელს წარუდგენს: ა. ანგარიშს მიმდინარე სამუშაოზე (ზეპირი პრეზენტაცია); ბ. სადისერტაციო ნაშრომის საფუძველზე მომზადებულ სამეცნიერო სტატიას; გ. დისერტაციის პირველ ვერსიას ან ნაშრომის ნაწილს.

კვლევის ნაწილი VI - ამ კომპონენტის შესრულებისთვის დოქტორანტმა უნდა დაიცვას დისერტაცია სადოქტორო სკოლის და სადისერტაციო საბჭოს დებულების მიხედვით გაწერილი წესით.

დისერტაცია

სადოქტორო დისერტაციაში დოქტორანტს მოეთხოვება არჩეულ სფეროში დამატებითი ცოდნის შემქმნელი ორიგინალური კვლევის ჩატარება. დისერტაცია არის ფორმალური აკადემიური ნაშრომი და ასახავს დოქტორანტის მიერ შესწავლილი საკითხის საფუძვლიან გაგებას. დოქტორანტმა უნდა ჩამოაყალიბოს ჰიპოთეზა. გაარკვიოს, როგორ განსხვავდება მისი კვლევის პროექტი აქამდე ჩატარებული კვლევებისგან და რა პრაქტიკულ მნიშვნელობას ანიჭებს დოქტორანტი კვლევის შედეგებს.

რესურსები

სადოქტორო პროგრამის განხორციელებაში მონაწილეობენ თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტის დოქტორის მაღალი კვალიფიკაციის მქონე პერსონალი.

პროგრამის კონცეფციიდან და მიზნებიდან გამომდინარე, სოციალური მეცნიერებების სადოქტორო პროგრამა დაკომპლექტებულია ისეთი აკადემიური პერსონალით, რომელთა სამეცნიერო პროფილი და კვლევით ტრაექტორია რელევანტურად ასახავს პროგრამის ინტერდისციპლინურ ბუნებას და სოციალურ მეცნიერებებში კვლევისადმი ინტეგრულ მიდგომას. პროგრამის ძირითადი პროფესორ-მასწავლებლების განათლება, აკადემიური გამოცდილება, სამეცნიერო პუბლიკაციები და კვლევით პროექტები, უმეტესწილად სწორედ ისეთ თანაკვეთას გულისხმობს სოციალური მეცნიერებების სხვადასხვა ქვედარგებს შორის (და ზოგ შემთხვევაში ჰუმანიტარულისაც), როგორსაც ეფუძნება პროგრამის კონცეფცია.

ამას გარდა, პროგრამას აქვს საერთაშორისო მრჩეველთა საბჭო, რომელიც ასევე შედგება რამდენიმე დისციპლინის მიჯნაზე, ევროპისა და ამერიკის პრესტიჟულ უნივერსიტეტებში მომუშავე საერთაშორისო მკვლევარებისგან. საბჭოს და მათთან დაკავშირებული უფრო ფართო მკვლევარების ქსელთან მუდმივი კავშირის არსებობა, შესაძლებელს ხდის დოქტორანტების საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში ინტეგრირებას.

დოქტორანტისათვის ხელმისაწვდომია თბილისის თავისუფალ უნივერსიტეტში არსებული კვლევის განხორციელებისათვის აუცილებელი ყველა რესურსი: ბიბლიოთეკა, ელექტრონული ბაზები, კვლევითი ცენტრები.